

zeigt sich erst der Meister. Ennek valóra váltását reméljük a magyar szerzőtől.

Kemény Ferenc.

J. Georgescu: Dovezi nouă pentru adevăruri vechi. (Új bizonyítékok régi igazságokra.) Bibl. Semanatorul. Arad, 1916, k 8°, 120 l. Ára ?

A belényesi gimnázium hittanára e kis műben tanítványainak tartott sorozatos előadásai egy részét adja ki. Mivel — mint mondja — idegen irodalmakat olvasó növendékek előtt beszélt, különböző írók műveiből merített érveket hoz fel a ker. morális felfogás helyességének bizonyítására. Helyesen megérezte ugyanis, hogy a világi irodalom és tudomány nevezetes képviselőitől kölcsönözött érvek súlyos bizonyítékok erejével hatnak az ifjú lelkekre. Egészen Förster szellemében tárgyalja a türelem, kitartás, önuralom nagy erényeit, kifejlesztésök, gyakorlások módját a legkisebb, mindennapi dolgokon. Fejtegeti az önuralomnak alapvető erkölcsi jelentőségét; oly nagy ez, hogy érte, ha az önmegtartóztatás az egészségre ártalmatlan nem volna, érdemes volna kitenni magunkat veszedelmeknek is, akár az anyának gyermekeéért, a hősnek hazájáért, a tudósnak tudományáért. A további fejezetekben a szabad szerelem ellenében a családi élet szószólója. Nagy írók műveiből való példákön mutatja be a tiltott szerelemnek áldozatul esett leányok borzasztó szerencsétlenségét. A prostitúció ellen is megvannak a szerzőnek erkölcsi, gazdasági és statisztikán alapuló higiéniai érvei. Az utolsó fejezetben a bujaságnak az erkölcsi jellemre való káros befolyásáról van szó.

A kis mű a magyarországi román irodalomban szükségletnek tesz eleget. Tárgyáért, lendületes előadásáért, a bele illesztett két elbeszéléstől mindenki, de különösen a tanuló ifjúság szívesen fogja elolvasni. Kár, hogy a tárgy kényessége miatt a szerző legjobb szándéka és a legtapintatosabb feldolgozás ellenére is folytonosan ki van téve az ártás veszedelmének. Most, hogy a mű válogatás nélkül minden tanuló kezébe kerülhet, egyes esetekben a szándékolttal éppen ellenkező hatást érhet el, már csak azzal is, hogy ilyen irányú dolgokra tereli a figyelmet. Azonban remélhetőleg a szerzőnek sikerült e kérdés nyilvános tárgyalásakor mindig fenyegető veszedelmet a lehető legkisebbre leszállítani.

Papp László.

Hans Goosz: Die deutsche Sprachlehre in den vier Unterklassen der Mittelschule. (Beilage zum Programm des Honterus-Gymnasiums und der damit verbundenen Lehranstalten. 1914/15.) Brassó, 1915. Schneider und Femminger, 68 l.

A szerző egy módszertani értekezleten előadott javaslatait teszi

közzé; irányadóul Hildebrand «Vom deutschen Unterricht» c. munkája szolgált. Hildebrand ugyanis a német nyelvtanítás keretében az általában elfogadott nyelvtani anyagon felül még nyelvtörténeti dolgokat is szeretne tanítani. Ez a követelmény természetesen csak német tannyelvű középiskolákra érvényes, Goosz is a szász tantervet tartja szem előtt, azonban — igaz, hogy kisebb terjedelemben — a magyar középiskoláinkban németet tanító tanárok is elfogadhatnak egyet-mást részletes utasításaiból. Főképp pedig el kellene fogadniok alaposságát és a módszerben való mélységét.

A nyelvtan tanításának céljával azt az ítélőképességét tekinti, amely a nyelvhasználat ingadozásai közben mindig az irodalmi nyelv helyes alakjait, fordulatait tudja választani. A nyelvtan tehát a legszorosabban alkalmazkodik az élő nyelv tanításához, a helyes szóbeli és írásbeli kifejezés szolgálatába lép. A mondat és szóelemzés legjobb alkalom a nyelvtani tudás gyakorlati alkalmazására, világossá, biztossá tételére. A megszokott sorrenddel ellentétben Goosz a *mondattan*on kezdi a tanítást. Jó stílusra, változatos kifejezésmódra, a gondolatot híven visszaadó kifejezések megválasztására tanítja növendékeit a gyakorlatok által. E gyakorlatok abban állanak, hogy ugyanazt a gondolatot többféleképpen fejezik ki a tanulók s végül a legszabatosabb, legjobban hangzó alakot választják ki és írják le. A mondat logikus tartalmának világos felfogásával egyidejűleg elsajátítják a helyes központozást is, amivel különben annyit küzködnek.

Az *alaktanban* a declinatio és coniugatio megszokott anyagán kívül a szóképzéssel is alaposan foglalkozik úgy, hogy a rokon vagy közös töből képzett szavakat csoportokba gyűjtteti. A szavak értelmi és érzelmi tartalmának teljes mértékben való felfogása céljából tárgyalja a synonym és homonym szavakat, kutatja a szavak alapjelentését; jelentésök változását a művelődési viszonyok változásával magyarázza, gyűjti a szólásokat, közmondásokat, hogy ezek alapján a régebbi műveltség állapotaiba is betekintsenek a tanulók. A *hangtani* tanítás célja egyrészt a helyes kiejtés, másrészt a helyesírás elsajátítása. A helyesírás segítségére szolgál az etymologia, személy- és családnévek elemzése, városnevek magyarázása az előforduló hangváltozások alapján; meghonosodott idegen szavakon is szemlélteti az egyes hangtani átalakulásokat s a mai nyelvből és nyelvjárásokból vett példákkal is igazolja a hangutánzás, hangzó elhagyás stb. jelenségeit. Ezt a változatos anyagot az olvasmányokkal hozza kapcsolatba s kellő indukció és anyaggyűjtés után rendszerbe foglalja.

Követelményei némely ponton még a német anyanyelvű tanulókkal szemben is túlzottak. Így pl. a hangok helyes kiejtésére hangfiziológiai utasításokkal még felnőtteket is nehéz megtanítani, mennyi-

vel inkább áll ez I—IV. osztályos középiskolai tanulókra. A nyelvtörténeti fejtegetéseket szintén kissé túlságosan tudományos felfogással és alig valószínűsíthető terjedelemben kívánja tárgyalni.

Értekezéséhez összeállítja a könyvészetet is; ez nyelvésznek és tanárnak egyaránt hasznára válik. Mint mellőzhetetlen könyvet ajánlhatjuk ennek alapján és vele egyetértően *Duden* szótárát; Goosz jegyzékének kiegészítéseképpen pedig *Harder: Werden u. Wandern unserer Wörter* (Berlin, 1911. Weidmann) c. népszerűen megírt munkáját, melyben mintegy 2000 szó története van összegyűjtve.

(Késmárk.)

Révayné Zuber Marianne.

ÚJ KÖNYVEK.

1. Hazai művek.

Bardócz Pál, A kisednevelés lélektani játékos módszere. «Mindent a jövő nemzedékért.» «A gyermekért.» Budapest, 1917, a szerző kiadása, n 8°, 24 l., 1 kor., kny. A *Gyermek* 1917: 3—4. sz.

Dr. Bozóky Endre, A világháború tanulságainak felhasználása mennyiség-természettani tanításunkban. (Az Orsz. Pæd. Könyvtár és Tm. háborús előadásai, II. sorozat, 5.) Bpest, 1917, k 8°, 26 l.

Büchler Hugó, Egyénítő nevelés és oktatás. A Torontál-várm. Magyar Közműv. Egyesület kiadása, Nagybecskerek, 1917, n 8°, 63 l. (Bpest, Lampel biz.), 1 K 20 f.

Gyulai Ágost, Quem dii odere . . . Kihez írta Arany János «Tanári jubileumra» c. költeményét? Bpest, 1917, Orsz. Pæd. Könyvtár és Tm. kiadása, k 8°, 18 l., kny. a *Pædagogiai Értesítő*ből. — A címben levő kérdésre a szerző úgy felel, hogy Arany e költeményét Szigeti Wurga Jánoshoz írta. A dolgozat egyben Wurga János tanári és írói működéséről is képet ad.

Pekár Károly dr., Magyar kultúra. Sajtó alá rendezte és az életrajzot írta *Morvay Győző*. Bpest, 1917, 8°, CXXXIII+351 l., 12 K.

Magyarázó füzet a v.- és k. m. kir. miniszterium által kiadott kisedóvodai szemléltető képekhez. [Bpest, 1917], n 8°, 32 l., kiadja dr. Vángel Jenő.

Magyarázó füzet a v.- és k. m. kir. miniszterium által kiadott népiskolai történelmi szemléltető képekhez. [Bpest, 1917], n 8°, 39 l., kiadja dr. Vángel Jenő.

Schneller István, A katonai nevelésről. Kolozsvár, 1917, n 8°, 101 l. — A kolozsvári egyetem tanácsa kézirat gyanánt kiadta a bölcsészeti karnak Schnellertől származó jelentését a Testnevelési Tanács ismeretes tervezetéről az ifjúság testi nevelése tárgyában. A jelentés fejezetei: I. «A katonai előképzés és annak viszonya a polgári köznevelés-és oktatáshoz», II. «Az egyetemen folyó testnevelés és az egyévi önkénte-